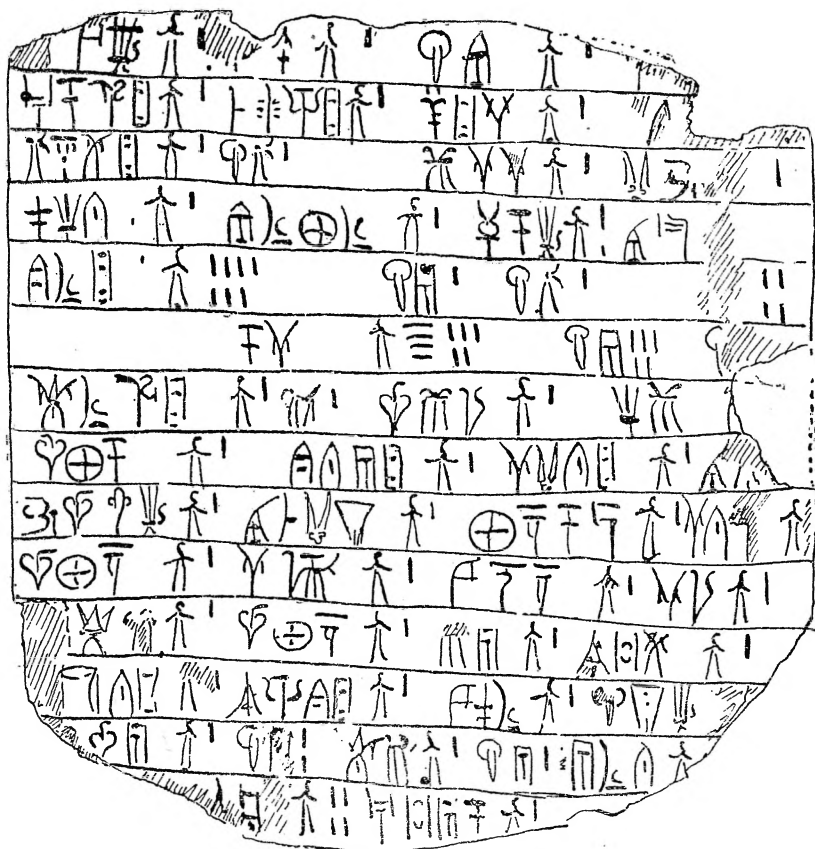

ГОЛЕМОТО ОТКРИТИЕ НА М. ВЕНТРИС

За овој број на нашево списание очекувавме една проопширна статија во врска со големиот настан во нашата наука што ги разволнува и раздвижи сите класични филолози а особено грецистите, т. е. со дешифрирањето на критско-микенското линеарно В писмо што го постигна младиот лондонски архитект Михаил Вентрис уште во летото 1952. Резултатите од тоа големо откритие ги објави заедно со исто така младиот класичен филолог Џон Чадвик во *Journal of Helle-*

Сл. 1. Плочка од Кнос (Крит), исписана со линеарно В писмо
(пресликано од A. Evans, *Scripta Minoa I*)

nic Studies, Vol. LXXIII, 1953 (M. Ventris & J. Chadwick: Evidence for Greek Dialect in the Mycenaean Archives), pp. 84—103.

Уште со раскопките на еминентниот англиски археолог Артур Еванс на Крит под крајот на минатиот и во почетокот на овој век а особено по објавувањето на резултатите од тие раскопки беше положен темељ на една нова дисциплина, зашто беше откриена една сосем нова дотога непозната висока култура и цивилизација од која имаа останато само бледи спомени во традицијата и митологијата на старите Грци. А. Еванс со објавувањето на материјалот од Кнос откри една сјајна страна во археологијата и историјата на Крит и можеби една од најубавите глави на историјата на уметноста со критската импозантна архитектура и сликарство. Особено голем интерес и значење претставувааа глинените плочки со натписи на едно дотога непознато писмо зашто од овој материјал историјата можеше да добие писани документи од едно време за некои 1000 години постаро од најстарите писани документи на грчки јазик. Со публикувањето на *Scripta Minoa I*, Oxford, 1909 Еванс положи темељ уште на една дисциплина и готвејќи го вториот том се надеваше дека ќе му појде од рака нему да го прочита критското писмо, но смртта го престигна а во 1952 вториот том го издаде неговиот соработник и наставувач Џон Мајрз (J. Myres). Многу научници — лингвисти, археолози и историчари — специјалисти и аматели, се занимаваа со проблемот за дешифрирањето на критско-микенското писмо, но без успех и сè до пред кусо време проблемот се гледаше нерешлив.

Новите откопувања во Пил на американскиот археолог Блеген уште пред последната војна и особено публикувањето на натписите од Аја Триада (1945) од Италијанецот Пулјезе Каратели и на ново-пронајдениот материјал од Пил од Американецот Емет Бенет во 1951 и спомнатиот материјал од Крит во вториот том на *Scripta Minoa II* од Еванс и Мајрз го наголемија уште повеќе интересот за нив.

Бројот на научниците што се занимаваа со дешифрирањето на критско-микенските натписи од ден на ден растеше и секој се обидуваа да го пронајде клучот за нивното разрешување и веќе неколку пати се носел глас дека е тој најден. Така пред пет-шеснаесет години веруваше и таткото на хетитологијата, големиот чешки асириолог, пок. Беджих Хрозни дека успеал да го најде клучот и на критското писмо, а пред 7 години и прочуениот бугарски лингвист Владимир Георгиев мислеше дека ја открил тајната на критско-микенските натписи и сè до 1954 година веруваше во исправноста на своето читање, но успехот на М. Вентрис ги увери речиси сите дека е најден најсетне клучот. Дека не се работи повеќе само за обил, туку за успешно дешифрирање, се гледа и од признанието што му го оддаваат сега и оние научници кои со повеќе или помалку успех веруваа дека читаат извесен број од овие натписи, меѓу кои во 1955 и самиот Георгиев дефинитивно ги усвои без малу сите предложени од Вентрис вредности на знаците. Предноста на читањето што ни го обезбедуваат вредностите на М. Вентрис лежи во тоа што со нив повеќето натписи од помладото критско-микенско слогово писмо наречено линеарно В можат да се читаат и затоа што се добиваат разбирливи грчки зборови, термини и реченици кои имаат во повеќето случаи јасна и определена смисла.

Плочките најдени во Кнос, Аја Триада, Пил, Микена и на други места се дел од архива. Повеќето од нив се еден вид инвентар одн. администрација или сметководство. Се спомнуваат лица на кои нешто им е дадено или им се испраќа, или пак личаа одн. места кај кои нешто се наоѓа или од кои има нешто да се прими. Личат во содржината на некогашните тефтери. Огромно е значењето на овие кратки натписи не само за грчката историска граматика и за историјата и археологијата, туку и за сравнителната и.-е. лингвистика, зашто во нив ни се открива грчкиот јазик во еден многу стар дијалект, постар за

5—800 години од најстарите грчки натписи написани со гласовното „феничко“ писмо.

Натписите се во огромното мнозинство куси, одвај неколку збора, а самото писмо многу примитивно слогово писмо кое бележи само отворени слогови, понесовршено и од кипарското слогово писмо, зашто она ги бележи крајните согласки *с, н, р* со слоговите *се, не, ре*, а ова воопшто не ги одбележува споменатите согласки ни на крајот од зборот ни во почетокот и средината на зборот, кога се тие први во консонантните групи *сп, сш, нк, нш, нс, рш, рв* итн. Освен тоа

I				II				III				IV				V			
к	г	м	т	к	г	м	т	к	р	м	т	к	р	м	т	к	р	м	т
1	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈
2	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈
3	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈
4	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈
5	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈
6	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈
7	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈
8	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈
9	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈
10	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈
11	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈
12	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈
13	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈
14	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈
15	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈
16	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈
17	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈
18	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈	⌈

Сл. 2. Преглед на знаците од линеарното В
(по E. L. Bennett, според Ventris—Chadwick)

дифтонзите не се секогаш одбележени и не се прави разлика меѓу звучни, беззвучни и аспирани консонанти со исклучение на денталите кај што се разликуваат две групи, звучни — *да, де, ди, до, ду* и беззвучни — *ша, ше, ши, шо, шу*. Исто така нема разлика меѓу аспирани и неаспирани (почетни) вокали. Сепак во грчкиот јазик од овие натписи јасно се разликувале лабиовеларите како посебна група и се одбележувале со одделни знаци (Вентрис и Чадвик успеаа да ги откријат знаците за слоговите *кве, кви и кво*).

Пред да ги изнесеме конкретните резултати на Вентрис, треба да спомнеме дека уште А. Еванс открил на Крит (Кнос) три вида „минојски“ писма од бронзаната епоха: хиероглифско, постаро линеарно А (в. ја сл. I на стр. 386) и помладо линеарно В (в. ја сл. I на стр. 387). Освен овие на Кипар се употребувало и четврто писмо — „кипро-минојско“, од кое подоцна произлегло кипарското слогово писмо. Меѓу сите тие писма има толку многу сличности што може да се каже дека и двете линеарни писма А и В се еден вид курсив, произлезени и двете од хиероглифското писмо (в. ја сл. II на стр. 386). Но, иако се и двете линеарни писма многу слични, сепак покажуваат и разлики како во самите слогови знаци така и во употребата и во

системот на идеограмите, такви што шведскиот научник Арне Фурум-марк (во Epanos, LI, 1953, стр. 105 инн.) мисли дека разликите во писмата можат да бидат поврзани со разликоста на јазиците, дека со линеарното В писмо е пишуван еден јазик (сега знаеме дека е тој грчки) а со линеарното А некој друг јазик (засега уште не е сосем разрешено ова писмо ниту се знае јазикот којшто е написан со него).

Што се однесува до структурата на писмото и на текстовите, треба да се каже дека на критско-микенските натписи се јавуваат 4 вида знаци: 1. знаци што се јавуваат во групи т. е. во зборови; 2. идеограми (одн. пиктограми) кои стојат сами; 3. знаци на броеви што стојат зад идеограмите и 4. знаци од првата група, употребени сами, т. е. скратеници за поими одн. предмети. Уште одамна беше утврдено дека знаците од првата група се фонетски и дека претставуваат слогови. Тоа се гледаше и од нивниот број (околу 90) и од сличноста со кипарскиот силабар. Идеограмите (пиктограмите) служат како помошни знаци за полесно определување на зборот и за разбирање на смислата. Тие се обично претстави на животни и луѓе и на предмети и без нив тешко би можело да се прочита точно еден збор, израз или реченица. Ознаката за број зад идеограмот покажува колку има предмети или животни одн. луѓе што се спомнуваат на натписот.

Иако и до дешифрирањето на Вентрис литературата за овој проблем не беше мала, но од 1953 т. е. од појавата на статијата на М. Вентрис и Џ. Чадуик за неполни 3 години таа нарасте на преку 100 нови работи. Речиси сите списанија од областа на класичната филологија, лингвистиката, историјата и археологијата и повеќето академии во своите годишници и посебни публикации објавуваат статии и студии од познати научници во врска со текстовите на критско-микенските натписи. Од 1951, т. е. уште пред да се објави големото откритие, во Саламанка беше покренато списание со исклучива задача да ги објавува резултатите во врска со критско-микенското писмо и егејската култура. Тоа е Minos под редакцијата на A. Tovar, E. Peruzzi и M. S. Ruipérez од кое се излезени досега 7 полумоми. Во него може да се најде и библиографијата за нашиов проблем од 1946—1951 (во Vol. II 2 pp. 89—111) од E. Peruzzi, а од објавувањето на статијата на Вентрис—Чадуик до крајот на 1955 (во Vol. III 2 pp. 157—167 и Vol. IV 1 pp. 69—73) од M. S. Ruipérez. Колку далеку се отишло во оваа област, може да се види и од соопштението што го читаме во најновиот број на спомнатото списание (Minos, Vol. IV 1 pp. 73—77) за „Интернационалниот Колоквиум“ што ќе се одржи во Париз од 3—7 април 1956 г. за „Микенските текстови“ во францускиот „Centre National de la Recherche Scientifique“ а по иницијатива на професорите P. Chantraine и M. Lejeune.

Треба да истакнеме дека пред дешифрирањето на М. Вентрис беа извршени некои нужни претходни работи од кои најважната веќе ја спомнавме т. е. публикувањето на самите натписи. По публикувањето на натписите беше нужна каталогизација на натписите и особено на знаците, што ја направи американскиот научник Емет Л. Бенет, а потоа и статистиката во која беа дадени цифри за секој знак колку пати се јавува и посебно за почетокот, крајот и средината на зборот, што ја направи Гркот К. Ктистопулос. Посебно треба да се истакне работата и корисната анализа што ја даде пред време починатата американска научница Алиса Кобер.

По класификацијата што ја изврши Е. Бенет во линеарното В писмо можеа да се разликуваат 89 слогови знаци (в. ја сликата бр. 2 според Вентрис—Чадуик, кај што има 88 знаци а 89-иот го нема) од кои без малу сите (86) познати од Кноските плочки а само 3 непознати досега од Кнос. Овие три се засега познати само од пилските плочки (под редните броеви 33, 63 и 88) во кои досега само 9 знаци, познати од кноските плочки (под редните броеви 18, 19, 22, 47, 49, 71,

84, 87 и 89), не се јавуваат. Од Микена се засега познати само 52 знака, а од Теба 43.

Знаците беа класирани од Е. Бенет по сличноста започнувајќи од најпростите и најчестите и завршувајќи со најкомплицираните и најретките, како што се гледа од сл. 2.

Според статистиката на К. Ктисопулос (в. *Statistical Data on Minoan Words* во *MINOS*, Vol. III 2 pp. 100—106) досега се познати 2529 „минојски“ зборови од кои 1267 само од Кнос а 1027 само од Пил, а само 159 заеднички на две или три места од кои 135 познати и од Кнос и од Пил. Зборовите одн. имињата се регистрирани од Е. Бенет во неговиот *A Minoan Linear B Index*, New Haven 1953 и средени по „азбучниот“ ред како што е даден во неговата класификација

a	𐀀	a	𐀁	e	𐀂	i	𐀃	o	𐀄	u	𐀅
ai	𐀆										
ja	𐀇	je	𐀈					jo	𐀉		
wa	𐀊	we	𐀋	wi	𐀌	wo	𐀍				
da	𐀎	de	𐀏	di	𐀐	do	𐀑	da,	𐀒		
ka	𐀓	ke	𐀔	ki	𐀕	ko	𐀖	ku	𐀗		
ma	𐀘	me	𐀙	mi	𐀚	mo	𐀛				
na	𐀜	ne	𐀝	ni	𐀞	no	𐀟	nu	𐀠	nu,	𐀡
pa	𐀢	pe	𐀣	pi	𐀤	po	𐀥	pu	𐀦		
		qe	𐀧	qi	𐀨	qo	𐀩				
ra	𐀬	re	𐀭	ri	𐀮	ro	𐀯	ru	𐀰		
sa	𐀱	se	𐀲	si	𐀳	so	𐀴				
ta	𐀶	te	𐀷	ti	𐀸	to	𐀹	tu	𐀺		
		z?e	𐀻			z?o	𐀼				

Сл. 3. Преглед на расчитаните знаци од линеарното В (според Ventris—Chadwick, *Journal of Hell. Stud.* LXXIII, стр. 86)

од 3—78 стр. со еден индекс на истите зборови средени по истиот азбучен принцип само од наопаку т. е. појдувајќи од крајот на зборовите од стр. 79—106. Од 89 знаци 66 се почести од кои најчестиот се јавува 402 пати а 66-иот 10 пати. 24-те останати поретки знаци се јавуваат сè-на-сè 91 пати (според Ктисопулос, спом. место).

Од овие 89 знаци М. Вентрис успеа да дешифрира 65 од кои седум не сосем сигурно, како што се гледа од сл. 3. Меѓу тие 7 што ги одбележил со „?“ само еден беше сосем погрешно прочитан — слогот *qo?* неговата вредност му е *su* — а слогот „*pi?*“ треба да се чита, со поголема веројатност *liwa* (в. Георгиев, *Словарь крито-микенских надписей*, София 1955, стр. 7 и ср. M. Lejeune, *Remarques sur l'identification des caractères mycéniens*, *MINOS* Vol. IV p. 23).

Самите М. Вентрис и Џ. Чадуик ја истакнуваат помошта што им ја указале во токот на работата професорите Д. Л. Пејџ, Џ. Мајрз, Г. Бјерк (Björck), А. Фурумарк и И. Ј. Гелб.

За понатамошното дешифрирање на одделни знаци, за интерпретацијата на текстовите и за позитивната критика на досегашната работа треба да се спомнат заслугите на А. Фурумарк, Л. Р. Палмер, Х. Милештајн, Вл. Георгиев, Е. Ситиг, Ј. Сундвал, П. Мерици, М. Лежен

и др. Бројот на знаците што се дополнително сигурно дешифрирани изнесува 4—5 (тука спаѓаат бр. 29=pu₂, 33=ra₃, 56=pa₃, 71=we₂, 87=kwe, 17=za одн. ssa, според Lejeune, l. c.). Понатамошната работа околу дешифрирањето на останатите знаци оди бавно зашто се работи главно за многу ретки знаци со што е проверката мошне отежната.

Дешифрирањето на знаците, се разбира, мораше да појде од некои веќе познати факти, од неколку посигурни слогови вредности, познати од кипарскиот силабар, и со помошта на идеограмите да се проверува нивната вредност и да се откриваат понатамошните вредности служејќи се со анализата за некои чести зборови и наставки кои се повторуваа правилно на истите места. Треба да се потврди дека и покрај несовршеноста на писмото и на „ортографијата“ многу спомогна „интерпункцијата“ за да се утврдат некои работи; тоа беше фактот дека најчесто зборовите се одделени еден од друг со една вертикална цртичка, та се знае каде се свршува едниот збор а каде започнува другиот. Покрај тоа, сопствените имиња се обично написани со малу поголеми знаци, што беше исто од голема полза во работата. Кога се применија овие неколку познати вредности, под претпоставка дека јазикот од натписите е грчки дијалект, се добија навистина грчки зборови, како што се ро-го=ρόλος, to-so, tosa=τόσοι, τόσα, ti-ri-ro, ti-ri-ro-de=τίριος, τριπλος, pa-te, ma-te=πατήρ, μάτηρ и имиња на познати грчки градови, како Ko-po-so=Κνωσός, A-mi-pi-so=Ἀρνισός, Pa-i-to=Φαιστός, Ru-ki-to=Ῥέκτος, Tu-ri-so=Τυλισός итн. и на нивните жители, како Ko-po-si-jo=Κνωσίοι, Ko-po-si-ja=Κνώσισαι, A-mi-pi-si-jo=Ἀρνισιοί, Pa-i-ti-ja=Φαιστιαί, Ru-ki-ti-jo=Ῥέκτιοι, Tu-ri-si-ja=Τυλισιαί итн. Во зборовите ko-wo, ko-wa беа откриени грчките κόρφοι, κόρφαи со типичната „минојска ортографија“ која не пише *p* пред *v* (ср. pa-we-a, we-we-e-a и wo-wo=φάρφα, φερφέα, φόρφοι, v. Boisacq, s. v. φάρος, εἶρος, ὄρος). Но оваа ортографија знае и за исклученија; на пр. a-ra-gu-wo-a=ἀραρφά, иако очекувавме *a-ra-wo-a, но тука сме можеле да имаме и една *F* со вокална вредност можеби под влијание на женскиот род a-ra-gu-ja=ἀραρυία. Тука треба да ја спомнеме и особеноста на ова писмо кое не ги разликува гласовите *p* и *l*, како што видовме од ti-ri-ro τριπλος и Tu-ri-so Τυλισός, a-ra-gu-wo-a ἀραρφά и Ru-ki-to Ῥέκτος. На една цела низа натписи, а и инаку многу често, се спомнуваат робови и робинки do-er-o, do-e-ra=δόλος, δόλαι, како на пр. Ap 42 (од Пил): do-er-o pa-te, ma-te-de di-wi-ja do-e-ra δόλος πατήρ, μάτηρ δὲ διὰ δούλη или do-e-ra ma-te, pa-te-de ka-ke-u δούλη μάτηρ, πατήρ δὲ χαλκεύς, од кај што се гледа уште една особеност на ортографијата: зборовите што чинат една целина, а особено партикулата зад именката, се пишуваат заедно. Така се написани заедно и A-ta-na-ro-ti-ni-ja Ἀθάνα Πόρνια, pa-si-te-o-i παῖσι θεοῖς, A-ne-mo-i-je-re-ja Ἀνέμων ἑρπια.

Покрај Атена на истата плочка (Knos 52) се спомнуваат уште овие грчки божества: E-pu-wa-ri-jo Ἐνωάλιος, Pa-ja-wo Παῖων и Po-se-da-(o) Ποσειδάων, а во Пил (Kn 02) Di-we διί, E-ra Ἑρα, Po-ti-ni-ja Πόρνια, Di-u-ja διΐα, E-ma-a₂ Ἑρμάς, I-pe-me-de-ja Ἰπριμέδεια; а Ха об ни го дава и името на Дионис: Di-wo-pu-so-jo Διονύσοιο. Изненадува фактот што се јавува Дионис толку рано, а уште повеќе отсуството на *F* во името на Хера и Ифимедеја, ако се етимологиите на овие две имиња правилни, т. е. ако нивните имиња не се предгрчки и подоцна поврзани преку народната етимологија со грчки зборови (ср. Ἥρφαοίς, Ἥφι). Во елементот *i-pe*, ако је грчки (т. е.=Ἥφι), бл имале една особеност на ортографијата која понекогаш ги меша *e* со *i*, како на пр. E-ra-sa-na-ti и I-ra-sa-na-ti (v. VC pp. 87 f.), и *a* со *a₂* и со *ja* или *o* со *jo* во средината и на крајот на зборот (в. ги примерите на истата страна кај VC).

Во особеностите на ортографијата спаѓа и бележењето одн. небележењето на *F* пред *p* Ri-jo=Ῥέτον, но wi-ri-ni-jo=Ῥρίνιος, (в. Palmer во GNOMON, Bd. 26, стр. 66).

По дешифрирањето на Вентрис, читањето на повеќето натписи не претставува голема тешкотија, но не е секогаш лесна интерпретацијата на зборовите, имињата и на текстот, иако во тоа ни помагаат доста идеограмите. Имаме работа со еден дијалект кој е постар за 8—900 години од класичниот грчки јазик одн. од атичкиот дијалект, од една средина кај што од секогаш сме имале голема мешавина на народи и јазици и не ќе биде лесно секој прочитан збор одн. име или израз а priori да биде грчки, зашто влијанието на догрчките јазици и дијалекти по секоја веројатност било силно, секако многу посиљно одошто било подоцна. Треба само да се прегледаат оние не баш многубројни остатоци од кипарскиот дијалект, пак и од самиот критски, од гортинските натписи, за да се види од една страна колку е неполно нашето познавање на другите грчки дијалекти, со исклучение на атичкиот и јонскиот, и од друга, со какви тешкотии мора да се бори интерпретаторот на еден старински дијалект, оддалечен и просторно и временски толку многу од најдобро познатиот атички, што не е никакво чудо ако дефинитивното разбирање на овие натписи ни одземе уште неколку десетини години. Поправо, дефинитивната интерпретација на овие куси текстови ќе може сигурно да биде дадена дури кога ќе се прочита и линеарното А и хиероглифското писмо, зашто нив ги врзуваат не само сличности на знаците туку многу веројатно и оние особености на „минојската ортографија“, а многу веројатно и сличности во начинот на искажување, во терминологијата и во речникот. Ако е сигурно дека со линеарното А писмо се пишува некој предгрчки а не грчки дијалект, тогаш е природно дека ќе имаме посилни влијанија и во самиот грчки јазик на нашите натписи од јазикот на којшто биле пишувани натписите со секако постарото линеарно А писмо.

На стр. 96—97 од спомената статија на Вентрис—Чадвик е даден еден долг список на зборови што означуваат разни занимања, средени по наставките; повеќето од нив или се одбележени со „†“ или со „?“ или воопшто не се предадени во грчка транскрипција. Се разбира дека меѓу овие има со „?“ и такви кои се познати од грчкиот, само што авторите, поради својата голема акрибија, не беа сосем сигурни во транскрипцијата, каков што е случајот со $\rho\alpha\tau\text{-}\sigma\iota\text{-}\rho\epsilon\text{-}\iota$ βασιλεῖς, wa-to βασιλεῖς.

Иако авторите на „Evidence“ заслужуваат секоја пофалба за нивната акрибија, сепак меѓу разрешените од нив зборови и изрази ќе има и такви кои не се точни или барем сигурни. Таков ни се чини зборот No. 91 e-te-do-mo (Еп 02.5), прочитан $\epsilon\tau\epsilon\sigma\delta\omicron\rho\omicron\varsigma$ и преведен со „armourer“. Што се однесува до формалната страна, зборот е сложен правилно (ср. ги аналогните образованија $\epsilon\chi\chi\epsilon\sigma\pi\acute{\alpha}\lambda\omicron\varsigma$ и $\epsilon\pi\epsilon\sigma\beta\acute{o}\lambda\omicron\varsigma$) и не би морал да се брише од списокот само затоа што не е документиран во грчкиот јазик од подоцна. Друго нешто му пречи. Пред него беше даден зборот No. 85 e-to-wo-ko (Ап 18.5), прочитан $\epsilon\tau\epsilon\tau\omicron\phi\omicron\rho\omicron\iota$ и преведен „armourers“. Самиот факт што се јавуваат два збора сложени од истиот прв елемент (во различна форма) и со исто значење предизвикува мало сомнение. Сомнението станува појасно кога ќе се појде од значењето на вториот елемент кај зборот „e-te-do-mo“. Елементот -до-ро-с е од глаголот $\delta\epsilon\rho\omega$ „градам, сидам (кука, храм, град, сид, пат)“, овој пак никогаш не се употребува, како ни нашиот *градам, сидам*, за

оружје или орудија. Од слични соображенија би можело да се забележи дека и No. 92 па-u-do-mo (Na 65.2), прочитан $\tau\upsilon\alpha\upsilon\delta\omicron\rho\omicron\iota$ и преведен со „shipbuilders“, не е сигурно, зашто ни за правење кораби не се употребува $\delta\epsilon\rho\omega$ а $\pi\eta\gamma\upsilon\rho\iota$ и техн. термин е $\nu\alpha\upsilon\pi\eta\gamma\upsilon\delta$ одн. $\nu\alpha\upsilon\pi\alpha\gamma\upsilon\delta$ (ср. и Навпакτος). Ние мислиме дека па-u-do-mo со поголема веројатност може да се прочита $\nu\alpha\text{F}\omicron\delta\omicron\rho\omicron\iota$ (па-u-do-mo < *па-wu-do-mo cf. di-u-ja и a-pu-do-si; $\nu\alpha\delta$ можеби во постарото значење „куќа“), а e-te-do-mo би можело да се прочита како $\tau\acute{\epsilon}\tau\epsilon\text{(F}\omicron\text{)}\delta\rho\omega\delta$ (cf. Ном. π 305), иако се нашите транскрипции од формална страна т. е. по однос на текстот малу послободни.

И зборот No. 95 si-to-ro-qo (Ep. 04.6), прочитан $\tau\beta\iota\tau\omicron\text{-}\pi\acute{o}\chi\omega\varsigma$ и преведен со „cook“, ни се чини дека не е сосем погоден, иако дава смисла и не е неправилно сложен (cf. 94 a-to-ro-qo = $\acute{\alpha}\rho\tau\omicron\pi\acute{o}\chi\omega\iota$, познат од подоцна во формата $\acute{\alpha}\rho\tau\omicron\chi\acute{o}\pi\omicron\iota$). Ние мислиме дека лицето што се спомнува тука може да биде еден „испраќач“ т. е. „снабдител со жито“, еден $\beta\iota\tau\omicron\pi\omicron\rho\iota\delta$ (како што се јавува зборот подоцна на еден натпис од Ефес: $\beta\epsilon\iota\tau\omicron\pi\omicron\rho\iota\delta\varsigma\ \acute{\epsilon}\kappa\ \tau\eta\varsigma\ \text{Αἰγύπτου}$), зашто поголемиот дел од Грција бил од секогаш пасивен во жито и морал да го внесува ова одстрана преку свои трговци-снабдители (за $\beta\iota\tau\omicron\pi\omicron\rho\iota\delta$ имаме податоци кај Демостен на повеќе места — XVIII 87 (= 254), 241 (= 307), 301 (= 326); XXIII 155 (= 671); ср Diod. Sic. XIV 55. Понатамошните испитувања ќе покажат дали тука се работи за еден *снабдишел со жито* или само за 1 готвач, одн. лебар (= $\beta\iota\tau\omicron\text{-}\pi\omicron\iota\delta$; в. VC во индексот на крајот од книгата). Засега не можеме сосема сигурно да ја потврдиме оваа интерпретација зашто и етимологијата од глаголот $\pi\acute{\epsilon}\rho\iota\omega$ одн. $\text{-}\pi\omicron\rho\iota\delta$ не е позната. Од друга пак страна, овие натписи, со тоа што се од едно време кога лабиовеларите се доста добро запазени, можат да ни дадат мошне сигурни сведенија за проверка на досегашните етимологии и за поставање нови и онде кај што не сме имале досега ни една. Од нашите натписи се потврдуваат поставените етимологии на $\alpha\iota\chi\rho\eta$ од *aik-smā, Hofmann s. v. (cf. ai-ka-sa-ma Jn 09.3 = $\alpha\iota\chi\sigma\rho\acute{\alpha}\nu\varsigma$ v. Bennett, Index и VC стр. 101), $\phi\acute{\alpha}\rho\omicron\varsigma$ < * $\phi\alpha\rho\text{F}\omicron\varsigma$, Boisack, s. v. (cf. pa-we-a, v. Bennett, o. c., = $\phi\acute{\alpha}\rho\text{F}\epsilon\alpha$, VC стр. 92), $\acute{\omicron}\rho\omicron\varsigma$ < * $\text{F}\omicron\rho\text{F}\omicron\varsigma$ (cf. wo-wo, v. Bennett, o. c., = $\text{F}\acute{\omicron}\rho\text{F}\omicron\varsigma$, VC стр. 101) и др. со неверојатна точност, додека етимологијата на $\text{H}\rho\alpha$ < * $\text{H}\rho\text{F}\alpha$, како што видовме погоре, не се потврдува, зашто името на Хера е предадено без дигама, ако е идентификацијата сосема сигурна. Дали треба да се напушти старата етимологија или имаме и тука слабости на минојската ортографија, засега не можеме да се определиме.

Со завршокот -ro-qo имаме во Индексот на Бенет покрај спомнатиот a-to-ro-qo (= $\acute{\alpha}\rho\tau\omicron\pi\acute{o}\chi\omega\iota$) уште ra-wo-ro-qo As 0493.3 и o-ro-qo Sd 0401, 0403—9, 0413, 0415, 0428, 0468.

ο-ρο-ρο VC го прочитале „? ὄρλωϋς“ (= „the rail?“), а Палмер (GNOMON, 1954, стр. 66), со поголема веројатност, како ὄπλωρον „a cheekpiece“ i. e. „what is on the face“. За името Ra-wo-ro-ro, прочитано од Палмер и Георгиев (в. Словарь, стр. 65) како ? *ΛαFo-φόβος, кое не е документирано од грчкиот ономастикон, ние мислиме дека може и тука во вториот негов дел да се крие -πορτος, ср. Λατορπίδας, Bechtel HPN d. Gr. стр. 280 од Apr IG IV 618 I₁.

Дали во No. 172 a-de-te-re, кое кај VC остана неразрешено, треба да гледаме една постара форма од ἄρδευαί можеби *ἄρδε(σ)τήρες, не можеме да тврдиме, но може да се мисли и на тоа, зашто глаголот ἄρδευω, од којшто е изведено ἄρδευτής, е познат и во својата постара и попримитивна форма ἄρδω (ср. химн. Апол. 263), од која е изведено и хом. ἄρδρός (Σ 521, v 247).

Што се однесува до No. 157 e-sa-re-u/we, кое исто така остана без објаснение кај VC, би можело да се помисли на некое постаро, можеби предгрчко, образование од кое помладото грчко гласи ιερεύς (cf. ιρός, ιερός, ιαρός < *isaro-, *ais-/is-: оск. aisusis 'sacrificiis', волск. esaristrom 'sacrificium', умбр. esono- 'divinus, sacer', етр. aesar 'deus'), како чин (?) или функција (?) во култот на некое (предгрчко) божество, ако не се работи за лично име (cf. esago, θεοῖο δόελος, Георгиев, Слов. s. v.).

Меѓу разните занимања не фигурира едно блиско до χαλκεύς и κεραρεύς, — χυτρεύς ku-te-re-u кое се крие во изразот ku-te-re-u-pi (An 42.2: DO-QE-JA, do-e-ro pa-te, ma-te-de ku-te-re-u-pi GYNH 6), како што го разрешил Вл. Георгиев (Словарь, стр. 45), зашто авторите веруваа дека во тој израз се крие Κύθηρα, та го разрешиле †Κυθηρεῖφι и превеле „with the Cytherian colony?“ мислејќи дека се работи за инструментал на -φι. Ако се погледаат трите останати реда од погоре спомнатиот пилски натпис An 42, што започнуваат со DO-QE-JA, ќе се види дека го покажуваат потеклото на извесни жени: do-e-ro pa-te, ma-te-de di-wi-ja do-e-ra и два пати do-e-ra ma-te, pa-te-de ka-ke-u (транскрипцијата в. ја напред), т. е. од кој сталеж се родителите на спомнатите лица; или е таткото роб, а мајката слугинка во храмот (?) одн. култот на бог Зевс (или Дија), или е мајката робинка, а таткото ковач, или останува третата можност, а во нашиов случај е прва, таткото да е роб а мајката од некое занаетчиско семејство, во дадениов случај „од грнчарите“ (ku-te-re-u-pi = χυτρεῖφι, поради падежната форма, однос и значење подолу ќе се вратиме уште еднаш на овој пример).

Нашите автори беа на мака и со зборот o-da-a₂ (в. стр. 98) и го транскрибирале со „? = αὐτάρ“. Ние мислиме дека А. Фурумарк (в. ERANOS, LII, 1954, стр. 42) се приближил до значењето на овој доста чест „минојски“ збор

(в. го Индексот на Бенет) со germ. „Anteil“ или „Los“ и со правилната транскрипција ὀδαα, а на стр. 38 кај што истиот мисли дека е плурал од οὐδας и Георгиев (о. с., s. v. o-da-a) со транскрипцијата οὐδαα, οὐδεα се оддалечуваат од значењето¹). Ние мислиме дека тука навистина се работи за некој принос одн. данок, како што објасни Фурумарк (на стр. 43), што треба да го собираат o-na-te-re за wa-na-ka-te-go (= Fάναξ), и дека истиот збор го среќаваме во малу изменета форма и значење уште кај Хомер ὀδαῖα употребен на две места (ῥ 163 и о 445), првиот пат можеби во блиско до своето првобитно значење а вториот пат во едно изведено значење, добиено веројатно под влијание на народната етимологија кога зборот бил поврзан со ὀδός. Дека се работи за тој збор, може да се види и од Хесихиј ὀδα: φορτία ἢ ὀνία. οἱ δὲ ὀδαβα и кај кого има во врска со овој збор цела една низа глоси (ὀδαῖον, ὀδαῖων, ὀδέον, ὀδαῖος, ὠδίον; ср. ги и глаг. форми ὀδησαι, ὀδασμένος, ὀδεῖν, ὀδήσεις, ὀδησον, ὀδησεις, οὐδησαι, ὠδωσεν, ὠδησα, ὠδήσας). Иако кај Фурумарк зборот не е поврзан ни со Хомеровиот ὀδαῖа ни со Хесихиевите и други глоси (в. Н. Steph. Thes. Gr. L. s. vv. ὀδαῖος, ὀδάω, οὐδάω) а со οὐδας, сепак ни се чини дека значењето на зборот го погодил и во врска со спомнатите натгиси тој дава на стр. 42 и 43 од цит. спис. многу убава анализа и објаснение. Дека зборот првобитно немал врска со ὀδός „пат“, може да се види донекаде и од самиот Хомер, ῥ 163:

φορτῶν τε μνήμων καὶ ἐπίσκοπος ἦσιν ὀδαῖων
κερδέων θ' ἀρπαλέων...

а уште повеќе од Хесих. глоси, особено од првата ὀδα: φορτία ἢ ὀνία. οἱ δὲ ὀδαβα кај што е зборот написан со spiritus lenis, како што е написана и глаг. форма ὀδη кај Херода 5, 41, и пред сè од контрахираната форма ὀδα која со неконтрахираната ὀδαβα, со Хомеровата ὀδαῖа и со „минојската“ o-da-a₂ се 4 варијанти од еден и ист збор, изведен или од οὐδας одн. *ὀδας (cf. οὐδός, ὀδός) — οὐδαῖον, οὐδαῖа одн. ὀδαῖον, ὀδαῖа (= ὀδαῖα), еден неутрум плурал од придавката οὐδαῖος, ὀδαῖος, со значење „принос одн. данок од οὐδας“, или е изведен со префиксот o- веројатно од глаг. корен да(ι)- од којшто е и познатиот синоним δασμός (изведен директно од коренот со суфиксот -σμο-).

1) Со изедначувањето на o-da-a₂=*οὐδαα (плур. од οὐδας) и Фурумарк и Георгиев не можат да го објаснат значењето „принос“ одн. „данок“. Ако е во врска со οὐδας, o-da-a₂ може да се објасни, поради значењето, само како неутрум плурал од изведената придавка οὐδαῖος, ὀδαῖος, — οὐδαῖα (scil. τέλη?).

Во врска со зборот *a-ja-me-na/o* од една низа натписи што се однесуваат на коли од сериите *Sd* и *Sf* се обидоа и спомнатиот Фурумарк, и П. Мериџи, и Георгиев и П. Шантрџен да го разрешат неговото значење и етимологија. Фурумарк во спом. списание стр. 57, појдувајќи од изразот *a-ja-me-na e-re-ra-te*, го преведе со „mit Elfenbein geschmückt“ со забелешката „ἀγαλμένα geht aber nicht“; P. Meriggi (во MINOS III 1, 1954, стр. 81) го поврза со анадолското, лув. и хиерогл. хетит. *ajami-s „fatto“* (сп. Георгиев, Словарь, s. v. *a-ja-me-na „part. med. pass., ср. (?) лув., иер. „хетт.“ aja- „делат“*), а P. Chantraine во MINOS IV 1, 1955, стр. 56, определувајќи му го значењето со „adaptés“, „préparé pour recevoir“ или „pourvu de“ бара некоја форма блиска до хом. ἄρμενος и се праша: „Pourrait-on voir dans l'initiale une forme de redoublement de parfait, par exemple un *a* séparé de l'*a* suivant par un yod de transition?“ Ние мислиме дека ваква редуплицирана форма не е возможна, зашто редупликацијата кај глаг. основи што започнуваат со вокал и еден сонант (подоцна и оклузив) зад него се состои не само од повторениот вокал, ами и од следниот глас, в. кај истиот Шантрџен, Morphol. hist. du grec, стр. 209, и кај Schwyzer, Gr. Gr. стр. 766.

Ако не сакаме да ја примиме врската со „анадолското“ *aja-* „правам“, дали не би можела да се претпостави една форма на мед. птцп. пф. од ἄπτω со еден преверб ἄ(v)- каков што е во хом. αἰερώ или во ἄδρέω, ἀλέγω, ἄδύρω можеби во нулскиот степен *η- од *ep (v. Hoffmann, Etym. Wb. d. Gr. s. v. 3. ἄ- стр. 1, ср. ги Хесих. глоси ἀνημένῃ и ἀπ- τους)? Дали има некоја врска со нашиов збор и Хес. глоса ἀραναν· ἄραξαν, тешко е да се докаже, но и значењето и формата привлекуваат многу (сп. ἄραx).

Да прејдеме на нашата последна забелешка. Авторите на „Evidence“ успеаа да ни ја реконструираат во главни црти и морфологијата на овој старински „ахајски“ дијалект со доста примери. Се разбира само по себе дека деклинацијата и номиналните форми на конјугацијата се почести и појасни а личните глаголски форми релативно ретки, што е во полна согласност со „телеграфскиот“ стил на овие натписи кои по тоа личат на денешните сметководствени книги или, можеби поточно, на доскорешните тефтери.

Во номиналната флексија што ни ја реконструираа Вентрис и Чадуик се јавуваат нормално номинативот, генитивот и дативот на сингуларот и плуралот од сопствените именки од сите 3 деклинации (в. стр. 93—95), а кај општите именки се јавува и акузативот (стр. 98). Авторите забележиле дека наставката -φι се јавува со „локативно, комитативно или инструментално значење“ (стр. 102)².

²) За еден локатив плурал на -σι в. Георгиев, Слов., s. v. pa-ki-ja-si.

Колку што можевме да видиме и од другите иследу-
вачи, никој досега не нашол во овие текстови *ниеден абла-
тив*, иако и во грчките говори од подоцна и кај Хомер има
траги и од таков еден падеж, како што се ἐκτός и ἐντός,
по форма, или многубројните форми на -θεν или пак сосем
ретките на -ω и на еден аблатив, барем по значење, со
(инстр.) наставка -φι (v. Schwyzer, o. c. стр. 547—551). Нам
ни се чини дека е а priori невозможно да нема траги од
аблативот во нашите натписи кои се постари за 5—800 го-
дини од најстарите грчки текстови во кои биле запазени
некои, макар и бледи, траги од овој и.е. падеж.

Во спомнатиот погоре текст do-e-ro pa-te, ma-te-de
ku-te-re-u-pi, дури и кога би го зеле читањето на VC Κυθη-
ρεῦφι, не би сме можеле да го примиме нивниот превод
„with the Cytherian colony?“, зашто ни е јасно дека во из-
разот kutereupi се крие *пошкклошо* на мајката и во тој слу-
чај би сме превеле „од Китераните“ одн. „од Китера“; но
нашата анализа ни покажа дека тука треба да се крие по-
теклото во однос на сталежот одн. занимањето и, како
што видовме, тука бил спомнат сталежот χυτρήτες, што не
го виделе нашите автори а го погодил сосем точно Вл. Геор-
гиев (I. c.), и ние мораме во χυτρεῦφι, со нашиот превод „од
грнчарите“, да гледаме не инструментал а типичен ablativus
originis, зашто наставката -φι уште во овие текстови, како
што се потврдува и од Хомер со примерите ναῦφι (B 794),
παρὰ ναῦφι (Θ 474) „venant des vaisseaux“ (Chantraine, Gramm.
hom. p. 238) и со типичните аблативски предлози ἀπὸ и ἐκ
(Chantr. o. c. 238—9), има и аблативско значење. Уште на
едно место бил овој падеж на -φι употребен во јасно абла-
тивско значење, како што се гледа од транскрипцијата кај
VC стр. 101:

Eb 20.2 Ka-pa-ti-ja ka-ra-wi-po-[-ro ...]-ja-pi e-ke-qe ...

Καρπατία, κλαFιρόρος PΣφαγίαρι, εχει κ*ε ...

И тука падежот на -φι, ако е правилно реконструиран текстот,
не може да биде по значење ништо друго до ablativus ori-
ginis „од Сфагија“⁸⁾. Такви се по значење и „генитивите“
од Ae O4 Ke-ro-wo po-me A-si-ja-ti-ja o-pi ... во транскрип-

⁸⁾ Ист таков „инструментал“ е e-ra-te-re-wa-pi во Vn 03.4: po-
ro-u-[te]-u e. (=Πλουτέος *ΕλατρήFαφι, cf. Георгиев, Слов. s. v. стр. 32).

Нашиот опит ни дава можност и за една нова транскрипција
и интерпретација на Ld 573: pa-we-a ke-se-nu-wi-ja re-u-ko-nu-ka e-ru-
ta-ra-pi како φάρFα ξένFα λευκόνουα 'Ερωδράφι (а не ἐρωδράφι, в. Furu-
mark, o. c., p. 44) т. е. „од Еритра“ (= 'Ερωδράι; cf. Георгиев, o. c., s. v.
e-ru-ta-ra), едно име на повеќе градови (во нашиов случај можеби се
рабoги за кипарската или за малоазиската E, в. Pape—Benseler, Wb.
d. gr. Eigennamen, s. v. 'Ερωδράι).

ција на VC K., ποιμήν Ἀβιατίας, ἑὸν итн. и во превод „K., a shepherd of the place A . . .“ и од Кноскиот 0404.2 I-QI? JA Ku-do-ni-ja mi-to-we-sa-e a-ra-ro-mo-te-me-na во транскрипција ιχθῳια Κυδωνίας . . . и во превод „Chariots of Kydonia . . .“

По разрешувањето на o-da-a₂ како ὄδα „принос; да-нок“ ќе треба транскрипцијата на текстот Ep 02.4: o-da-a₂ o-na-te-re e-ko-si Wa-na-ta-jo-jo ko-to-na (VC, p. 98) од „? = αὐτὰρ ἑὸν αἰτρεῖς ἔχονσι φαρναταίου κτοίνας да се преправи во ὄδα o-na-te-re ἔχονσι φαρναταίου κτοίνας кај што κτοίνας е ист таков „генитив“ како горните и треба да се преведе со „од ниваџа (одн. законот) на В.“ Ист е случајот со Ap 29. 1. 9: o-da-a₂ o-na-te-re e-ko-si Ai-ti-jo-fo ko-to-na (правилно транскрибиран кај Георгиев, Словарь, s. v. o-da-á). Кај VC се дошло до погрешна транскрипција поради погрешно разбраниот збор o-da-a₂. *Ако се споредат овие илустрации „инструментални“ форми со соодветните „генитивски“ форми во сингуларот, ќе мора да се заклучи дека на нашите натписи имаме сигурни истраи и од аблативот⁴).*

Да завршime. Големото откритие на генијалниот М. Вентрис ја прероди нашата наука која од некое време имае почнато да се врти во својот зачаран круг. Иако можеме да ставаме, и правиме од разни страни, забелешки за оваа или онаа транскрипција и за нивните интерпретации, сепак е едно сигурно: *најден е клучот на „минојското“ писмо, а јазикот на криќско-микенските натписи напишани со линеарнош В е без сомнение грчки.* Ова е навистина сјаен почеток на една нова епоха и за класичната филологија и археологија и за античната историја и сродните науки. Соработката на една низа научни дисциплини а пред сè на археологијата и филологијата доведе до овие убави резултати. Сега е пак редот на археологијата, да не снабди со нови материјали, со нови и повеќе текстови и со побрзо публикување на материјалот, зашто само со публикувањето на поголем материјал се обезбедува и олеснува проверката и се забрзува напредокот на науката. Ние ја чувствуваме итната потреба од еден „Corpus Inscriptionum Minocarum“.

Скопје.

М. Д. Петрушевски.

⁴) Дали и со предлогот pa-го (=παρό=παρά) имаме секогаш и само „дativi“ или пак и аблатив, како што покажува подоцнешната грчка синтакса на παρά со генитивот, не можеме засега да тврдиме, но треба да се мисли и на оваа можност. Поголемиот број примери, особено од плуралот, ќе ни го разјасни подоцна и овој проблем.

Во својата најнова статија „Mycenaean Furniture on the Pylos Tablets“ во ERANOS LIII (1955) стр. 110–124 М. Вентрис ни дава поголем број примери за инструм. плур. на -φι, но нема спомен за една аблативска употреба одн. за аблатив во овој дијалект.

RÉSUMÉ

M. D. Petruševski: LA GRANDE DÉCOUVERTE DE M. VENTRIS

L'auteur de l'article précédent résume les résultats atteints après le déchiffrement de l'écriture créto-mycénienne dite linéaire B, fait par M. Ventris et exposé dans l'article de M. Ventris et J. Chadwick, *Evidence for Greek Dialect in the Mycenaean Archives* (Journal of Hellenic Studies LXXIII, 1953, pp. 84—103). On fait ressortir son énorme signification pour la philologie et l'archéologie classiques, pour l'histoire ancienne et les sciences apparentées. On souligne en outre l'utilité de la bibliographie, commencée par E. Peruzzi et M. S. Ruipérez dans la revue MINOS tt. II—IV, et le besoin d'un „Corpus Inscriptionum Minoica um.“

L'auteur a essayé de donner quelques transcriptions et interprétations nouvelles de mots et de termes dans les textes déjà traités. Ainsi par exemple pour *e-te-do-mo* (En 02.5), à cause du doublet-synonyme *e-to-wo-ko* et particulièrement en considération du second élément -δόμος, on souligne que celui-ci c.-à-d. le verbe δέμω signifiant „bâti, construire, édifier“ n'est employé en grec qu'avec les objets *maison, temple, ville, mur, route* et jamais au sens élargi „faire“, „fabriquer“, jamais avec des objets signifiant *armes, instruments*. L'auteur en donne la transcription *éte(Fo)δμός (cf. Hom. π 305). Par les mêmes raisons *na-u-do-mo* (Na 65.2), vu que le terme technique grec pour la construction de navires est le verbe πηγνυμι et le *constructeur de navires* est ναπηγός/-παγός (cf. Ναύ-πακτος), l'auteur croit que *na-u-do-mo* pourrait être transcrit aussi να(F)ο-δόμοι (*na-u-do-mo* < **nawudomo*, cf. *Diwja* < *Diwija* et *a-pu* [-*dosi*] < ἀπό-δοσις); να(F)ός peut-être au sens primitif „maison“).

Pour *si-to-po-go* (Ep. 04.6) on relève la possibilité d'une transcription σιτοπομός (cf. Ephes. III p. 106 № 16; pour σιτοπομία v. Dém. 254; 307; 326; 671. Cf. Diod. Sic. XIV 55) et, si le sens se confirme, nous y aurions un exemple instructif de l'orthographe „minoïque“, qui par sa notation des labiovélares nous donne la possibilité de déterminer l'étymologie de quelques mots grecs moins sûrs, dans notre cas l'étymologie de πέμπω, qui faisait défaut jusqu'à présent. Pour confirmer et illustrer le proposé on met en évidence la transcription *ΛαFόπομος pour *Ra-wo-po-go* (As 0493.3), cf. Λαποπιδας (chez Bechtel, H. P. N. d. Gr. p. 280) au lieu du moins vraisemblable *ΛαFοφόρος, proposé par Palmer et Georgiev (Lexique, s. v.).

L'auteur essaie de transcrire *a-de-te-re* (An 26.4) par un *ἀρδε(σ)τήρες (=ἀρδευαί) du verbe primitif ἄρδω (cf. le dérivé ἀρδμός, Σ 521 et v 247).

Pour *e-sa-re-u/we* (v. l'Index de Bennett) l'auteur pense à un mot préhellénique (?) corradical du grec ἱερός (ἱρός, ἱερός, ἱαρός < **isaro-* de la racine i.-e. **ais-/is-*; cf. osq. *aisusis*, volsq. *esaristrom*, étr. *aesar*), si ce n'est un nom de personne (cf. *e-sa-ro*, θεοιο δόδεος Georg., Lex., s. v.).

Pour *o-da-a*, l'auteur accepte la transcription de A. Furumark δδαα et en quelque sorte l'interprétation „Anteil“, „Los“; quant à l'étymologie, il ne peut pas tomber d'accord avec Furumark et Georgiev, qui y voient un neutre du pluriel de οδδας, et fait sortir la possibilité d'un dérivé de οδδας: οδδαίος au neutre pl. οδδαία, οδδαία, ou bien d'un dérivé de la racine verbale δα(ι) avec un préfixe ο. Οδδαία se trouve déjà dans Homère (θ 163 et ο 445) et pour la forme δδαα v. la glose de Hésych. δδα φορτία ἡ. ὠνία. οἱ δὲ δδαβα (v. le dénom. δδαίω et les gloses οδδαίον, -ος, -ίων, ὀδέον; ὠδίων; ὀδησαι, ὀδασμένος, ὀδεῖν, ὀδησεις, ὀδησον, ὀδηθείς; οὐδησαι; ὠδδωσεν ὠδησα, ὠδησας; cf. encore ὀδη dans Hérodote V 41). Cette signification se cache peut-être dans nos inscriptions et dans θ 163:

φόρτον τε μνήμων καὶ ἐπίσκοπος ἦσιν ὁ δαίων
κερδεων θ' ἀρπαλέων...

Pour *a-ja-me-na*, en acceptant la signification de A. Furumark et de P. Chantraine, l'auteur propose une nouvelle étymologie du mot: ptc. pf. méd.-pass. de ἀπω avec le préverbe ἀ- (cf. ἀλέγω, ἀφρέω, ἀφτρω etc.) du degré zéro de év (v. J. B. Hofmann, Et. Wb. d. Gr. s. v. 3. ἀ-); pour le sens et la forme v. les gloses de Hésych. ἀνημένος et ἀπίους (-ja- pour -a- ou -a₂- est une particularité de l'orthographe „minoïque“). Si la glose de Hés. ἀμαναν̄ ἀμασαν̄ est bien notée, elle pouvait avoir quelque rapport avec *ajamena*.

Enfin, l'auteur souligne que le dialecte grec archaïque des inscriptions en linéaire B connaît l'emploi de l'ablatif (pour les traces de l'ablatif en grec, v. Schwyzler, Gr. Gr., pp. 547—551), du moins un *ablativus originis*, dont la forme du singulier est identique avec le datif (à savoir génitif des féminins en -a) et celle du pluriel identique avec l'instrumental en -φι (cf. l'instrumental-ablatif homérique ναφι B 794 et παρὰ ναφι Θ 474 „venant des vaisseaux“, Chantraine, Gramm. hom. pp. 238—9). En voici quelques exemples:

Eb 20.2 Ka-pa-ti-ja ka-ra-wi-po[-ro ...]-ja-pi e-ke-qe ...
(avec la transcription de VC)

Καρπαθία, κλαφιδόρος ?Σφαγίαφι, ἔχει κωε ...

Vn 73.4 Po-ro-u[-te]-u *E-ra-te-re-wa-pi*
(avec la transcription de V. G.)

Πλουρέος *Ελατρήφαφι (= Ελατρεΐφαφι, Furumark);

Ld 573 *E-ru-ta-ra-pi* | pa-we-a ke-se-nu-wi-ja re-u-ko-nu-ka
(avec une nouvelle transcription)

Ἐρυθράφι | φάρφα ζένφια λευκόνοχα

(cf. *E-ru-ta-ra*, Georg., Lex., s. v.; peut-être une ville de Chypre, v. Steph. Byz. s. v. et Pape—Benseler, Wb. d. gr. Eigenn. s. v.)

An 42.2 do-e-ro pa-te ma-te-de *ku-te-re-u-pi*
(avec la transcription de VC et de Georgiev — pour le dernier mot)

δόελος πατήρ, μήτηρ δὲ χυτρεῦφι

et avec une nouvelle traduction „... et la mère de parents potiers“ ou bien „... de la classe des potiers“ (cf. la ligne suivante: do-e-ra ma-te pa-te-de *ka-ke-u*).

A ces „instrumentaux“ du pluriel correspondent des „génitifs“ au singulier, comme il suit:

Ae O4 Ke-ro-wo po-me *A-si-ja-ti-ja* o-pi ...
(avec la transcription de VC)

Κ., ποιμήν Ἀσιατίας, ὀπι ...

Sd 0404-I QI?-JA *Ku-do-ni-ja* mi-to-we-sa a-ra-ro-mo-te-me-na
(transcr. de VC)

ἱκκίαι Κυδωνίας μιλτόφισσαι τάραρροστρέναι.

Ne sont-ils pas les mêmes „génitifs“ de κροίνα dans En 72.4 et An 29. 1. 9?

En 72.4 o-da-a₂ o-na-te-re e-ko-si Wa-na-ta-jo-jo *ko-to-na*
(avec une correction du premier mot et de l'accus. du plur. au „génitif“ du sing. dans la transcription de VC)

ὄδα ο-na-te-re ἔχονσι φαρναταίοιο κροίνας et

An 29. 1. 9 o-da-a₂ o-na-te-re e-ko-si Ai-ti-jo-jo *ko-to-na*
(avec la transcr. de Georgiev et la nôtre)

ὄδα ο-na-te-re ἔχονσι Αἰθίοκως κροίνας.